

ԴԱՏ 2.7. Ադրբեջան: Բնակչությունը, տնտեսությունը

• • •

Հետագա տարիներին երկրից արտագաղթեցին, հեռացան ազգային փոքրամասնությունների տասնյակ հազարավոր ներկայացուցիչներ՝ ռուսներ, հրեաներ, որի արդյունքում Ադրբեջանն այսօր համարվում է ազգային կազմով միատարր երկիր: Բնակչության շուրջ 92%-ը կազմում են ադրբեջանցիները, ավելի քան 2%-ը՝ լեզգիները, 1,3%-ը՝ ռուսները և թալիշները: Մի շարք ազգերի ներկայացուցիչների թվաքանակը պաշտոնական վիճակագրությունը չի նշում: Ադրբեջանում տարածված կրոնը **մահմեդականությունն** է: Դավանողների թիվը կազմում է բնակչության 97%-ը:

• • •

Բնակչության 49,9%-ը կազմում են տղամարդիկ (ինչն^օ): Երկրի տարածքում բնակչությունը տեղաբաշխված է անհավասարաչափ: Խիտ է բնակեցված Կասպից լիճ-ծովի առափնյա գոտին՝ հատկապես Ապշերոնյան թերակղզին ու Լենքորանի դաշտավայրը, ինչպես նաև Կուր-Արաքսյան դաշտավայրը և Կուրի հովիտը: Ուրբանացման մակարդակը շուրջ 53% է: Խոշոր քաղաքներ են **Բաքուն** (2,3մլն բնակչությամբ, ագլոմերացիան՝ ավելի քան 2,8մլն բնակիչ), **Սումգայիթը**՝ շուրջ 350 հազ., **Գյանջան**՝ (Գանձակ) 330 հազ., **Մինգեչաուրը**, **Խիրդալանը**, **Նախիջևանը**, **Շիրվանը**:

Տնտեսությունը: Ինչպես ԽՍՀՄ մյուս հանրապետությունների, այնպես էլ Ադրբեջանի տնտեսությունը ԽՍՀՄ-ի փլուզումից հետո անկում ապրեց ու զրկվեց նախկին տնտեսական կապերից: Վերջին տարիներին տնտեսության գրեթե բոլոր ճյուղերում իրականացվում են տնտեսական ու տեխնոլոգիական վերազինումներ՝ համապատասխանեցնելով միջազգային չափանիշներին:

• • •

Էլեկտրաէներգետիկան զարգացել է տեղական վառելիքային և ջրաէներգետիկական պաշարների հիման վրա: Տարեկան արտադրվում է ավելի քան 26մլրդ կվտ/ժամ էլեկտրաէներգիա:

Արդյունաբերության համախառն արտադրանքի ծավալում **մեքենաշինության** դերը փոքր է: Թողարկում են նավթի ու գազի արդյունաբերության համար սարքավորումներ, էլեկտրատեխնիկական արտադրանք, բեռնատար մեքենաներ (ՄԱԶ և ՈՒԱԶ մակնիշի), մարդատար մեքենաների (Օկա մակնիշի) ու տրակտորների (Բելառուս մակնիշի)՝ հավաքում Եվլախում: Կառուցվում է հայրենական ավտոմոբիլաշինության առաջին գործարանը:

• • •

Բուսաբուծության զարգացման համար հիմք են բարենպաստ հողակլիմայական պայմանները, ընդարձակ հարթավայրերը՝ Լենքորանի, Կուր-Արաքսյան դաշտավայրերը, նախալեռնային և լեռնային սևահողային տափաստանները և Կուր, Արաքս ու այլ գետերից սնվող ոռոգման համակարգերը: Դրանց շնորհիվ խոնավ մերձարևադարձային շրջաններում աճեցնում են ցիտրուսներ, թեյ, բրինձ, չոր մերձարևադարձերում՝ նուռ, նուշ, խաղող, ծիրան, բոստանային մշակաբույսեր: Կուր-Արաքսյան դաշտավայրը հիմնականում բամբակագործական շրջան է: Ամենուրեք մշակում են բանջարեղեն, իսկ նախալեռնային սևահողերում և Կուր-Արաքսյան դաշտավայրում՝ հացահատիկ (ցորեն, եգիպտացորեն, բրինձ):

• • •

Ադրբեջանում արագ զարգանում է **տրանսպորտը**: Ներքին բեռնափոխադրումներում և ուղևորափոխադրումներում առաջատար է ավտոմոբիլային տրանսպորտը: Երկաթուղային տրանսպորտը Կասպիցի առափնյա մասը կապում է Իրանի և Ռուսաստանի հետ, իսկ հյուսիս-արևմուտքով՝ Վրաստանի հետ: Հայ-ադրբեջանական հակամարտությամբ պայմանավորված, չեն գործում Հայաստան Ադրբեջան երկու երկաթուղիները՝ Տավուշով և Սյունիքով: Ծովային տրանսպորտը կարևոր դեր է խաղում արտաքին բեռնափոխադրումներում:

• • •

Հետխորհրդային տարիներին կտրուկ փոխվել է արտաքին տնտեսա-

կան կապերի աշխարհագրությունը (ինչու՞): Գլխավոր գործընկերներն են Թուրքիան, Մեծ Բրիտանիան, Բելառուսը, Իսրայելը, Պակիստանը, Կենտրոնական Ասիայի երկրները: Արտահանման մեջ գլխավոր դերը պատկանում են նավթին ու նավթամթերքներին, բամբակին, գործվածքներին, պարենամթերքին: Ներմուծում են մեքենաներ և սարքավորումներ, հումք, կիսաֆաբրիկատներ, պարենամթերք:

Ադրբեջանը ՄԱԿ-ի անդամ է: Անդամակցում է միջազգային մի շարք կազմակերպությունների:

• • •

Հայերը մեծ ներդրում են ունեցել Կասպից լիճ-ծովով բեռնափոխադրումների ու արտաքին տնտեսական կապերի զարգացման գործում: Հայերի միջոցով զարգացել են տնտեսության այլ ճյուղեր ևս՝ շերամապահությունը և դրա հենքի վրա՝ մետաքսագործությունը, պտղաբուծությունը ու խաղողագործությունը, մի շարք արհեստներ և այլն: Հայերի դերը անգնահատելի է Ադրբեջանի տարածքում գիտության և մշակույթի, սպորտի, կրթության, հայ դպրոցաշինության գործում: Հայ ճարտարապետները, ճարտարապետ-շինարարները կառուցել են բազմաթիվ պետական-հասարակական և բնակելի շինություններ ու կոթողներ: